

[Uitzending 642: Psalm 120:1 t/m 123:4]

De psalmen Ps.120 t/m 134 hebben alle dezelfde titel, het zijn bedevaartslie-
deren. Voor de betekenis van het Hebreeuwse woord wat er aan ten grond-
slag ligt zijn heel wat verklaringen voorgesteld. Letterlijk betekent het woord
'traptreden' of 'opgangen' en daarom is de vertaling '*Opgangslie-
deren van de Opgangen*' mogelijk. Sommige uitleggers zien een verband tus-
sen deze 15 liederen **en** de 15 treden van de trap in het tempelcomplex.

De liederen worden in de Joodse traditie in verband gebracht met het Loofhut-
tenfeest **en** hebben in de liturgie van de diensten in de synagoge geen grote
rol gekregen, met uitzondering van Ps.121 t/m 124. Een Joodse uitlegger be-
trekt veel psalmen op de toekomst **en** neemt aan dat de Opgangslie-
deren zullen worden tijdens de uiteindelijke terugkeer van Israël uit alle lan-
den. De HERE had de Israëlieten opdracht gegeven - ter gelegenheid van de
drie grote feesten in Israël - op te gaan naar Jeruzalem om Hem daar te aan-
bidden. Ook in de tijd van de Here Jezus gebeurde dat nog steeds, lees
Lucas 2:41 t/m 50.

Het meest kenmerkend voor deze groep liederen is dat ze onderling zo ver-
schillend zijn. Toch zijn er diverse overeenkomsten. **Eén** ervan is de geringe
lengte van de liederen, afgezien van Ps.132. Een **tweede** overeenkomst is de
verwijzing naar Jeruzalem of Sion. **Zeven** van de **vijftien** psalmen noemen
uitdrukkelijk Sion (Ps.125, 126, 128, 129, 132-134). In Ps.122 wordt niet Sion,
maar Jeruzalem met name genoemd **en** in drie andere liederen zijn woorden
gebruikt die in verband staan met Sion (Ps.121, 123,124). Verder wordt de ge-
loofsgemeenschap van Israël aangesproken in Ps.130 en 131. Deze gemeen-
schap zal ongetwijfeld verzameld zijn rond het tempelcomplex. Zo zal bij '**de
stad**' in Ps.127:1 ook gedacht zijn aan Sion. Alleen in Ps.120 ontbreekt iedere
verwijzing naar Jeruzalem.

Een **derde** overeenkomst is een voorliefde voor kleine gebeurtenissen uit het
dagelijks leven: knechten wachten op het bevel van hun meester (Ps.123:2);
er wordt gezaaid en geoogst (Ps.126:5-6, 129:7), mannen nemen deel aan
gesprekken bij de stadspoort (Ps.127:5; in de Hebreeuwse tekst), kinderen zit-
ten rond de tafel (Ps.128:3), een klein kind vindt rust bij zijn moeder (Ps.131).

Het is niet eenvoudig een structuur in de vijftien liederen te ontdekken. Op grond van Ps.120:5 wordt door uitleggers aangenomen dat de liederen ook door teruggekeerde ballingen uit Babel zijn gezongen. Maar in het vervolg zal blijken dat de woorden uit Ps.120:5 niet direct op een ballingschap wijzen. Persoonlijk denk ik dat er te weinig aanwijzingen zijn om bij al deze liederen aan de terugkeer uit de ballingschap te denken. Met betrekking tot de structuur wordt onder uitleggers uitgegaan van drie groepen van vijf liederen. De groepen zijn gedeeltelijk kruislings opgebouwd **en** stellen drie dingen centraal: de oproep om naar het huis van de HERE te gaan - Ps.122, de HERE die het huis (de tempel) bouwt - Ps.127 **en** - in Ps.132 - de messiaanse belofte. De drie groepen van vijf psalmen kunnen als volgt worden getypeerd: In de psalmen 120 t/m 124 gaat het over het *Toevlucht zoeken tot de HERE en de aanvang van de reis naar Jeruzalem*. In de psalmen 125 t/m 129 over *Gods zegen en gerechtigheid vanuit Sion*. In de psalmen 130 t/m 134 komt weer het *Toevlucht zoeken tot de HERE aan de orde en aangekomen bij de tempel, Gods zegen vanuit Sion*.

Psalm 120 vers 1 t/m 7: **Een bedevaartslied. Toen ik in nood zat, riep ik naar de HERE en Hij gaf mij antwoord. HERE, neem mij in bescherming tegen de leugenaars! Leugenaars, wat denkt u van Hem te kunnen verwachten? Pijlen van een scherpschutter en brandend hout van de bremstruik. Dat doet pijn. Ik vind het zo erg dat ik in een onbekend land moet verblijven en moet wonen bij een ver en vreemd volk. Ik woon al veel te lang tussen deze mensen die zelfs vrede haten. Zelf ben ik altijd op vrede uit, maar als ik daarover spreek, worden zij opstandig en willen zij vechten.** Bij Ps.120 kan worden gedacht aan een individuele klaagzang, omdat het gebed om redding van vijanden (vs.2) **en** de verklaring van onschuld (vs.5-7) in die richting wijzen. Maar het openingsvers, dat niet bij een klaagzang past, doet vermoeden dat het gaat om een danklied. Er zijn verschillende mogelijkheden en opvattingen, daarin staat in ieder geval het vertrouwen van de dichter centraal. De psalm is opgebouwd uit een aantal elementen. De opening is een herinnering aan **of** vermelding van een gebedsverhoring (vs.1). Daarna volgt een gebed om verlossing, met een korte vermelding van een oordeel over de vijanden (vs.3-4). Als afsluiting klinkt een klacht over de vrede, die de dichter tevergeefs zoekt (vs.5-7).

Het opschrift bevat geen verwijzing naar Jeruzalem. Mogelijk heeft dit te maken met de afstand die de pelgrims nog hadden te gaan. Jeruzalem was wel het doel van de reis, maar nog lang niet in zicht (vs.5). Het is alsof de dichter een lofzang gaat beginnen. Hij heeft het uitgeroepen naar de HERE, en de HERE heeft hem geantwoord. Toch blijkt uit de rest van de psalm dat er geen sprake is van een lofzang. De dichter roept een eerdere gebedsverhoring in herinnering om moed uit te putten in de huidige situatie. De HERE verandert immers niet en blijft altijd Dezelfde. Als Hij in het verleden heeft geantwoord, zal Hij dat nu opnieuw kunnen doen. Het is ook mogelijk dat het hier niet gaat om een herinnering aan een eerder verhoord gebed, maar dat de dichter melding maakt van een bemoedigend woord dat een priester namens de HERE heeft gesproken. In vers 2 spreekt de dichter zijn gebed uit. Hij stort zijn hart uit en geeft aan dat hij verlossing nodig heeft. Er zijn mensen om hem heen die leugens over hem vertellen. Waarschijnlijk heeft hij te maken met vijanden die hem in een kwaad daglicht stellen **en** hem leugens voorhouden.

De reden daarvoor wordt niet vermeld, maar het is duidelijk dat ze op zijn ongeluk uit zijn. Het probleem van bedrog, intriges en laster, komt meermalen voor in de Psalmen, en vormt een kwaad dat erg moeilijk is te bestrijden. In vers 3 wordt duidelijk dat de dichter er op vertrouwt dat de HERE het voor hem zal opnemen. Vroeg of laat zal Hij ingrijpen en hen die leugens uitkramen, straffen. De vraag is retorisch, want de dichter is overtuigd van een toekomstig ingrijpen van de HERE, mede gebaseerd op de eerdere ervaring van gebedsverhoring.

Het antwoord op de vraag volgt direct. Wat de leugenaars zaaien, zullen ze ook oogsten. De beeldspraak van de pijlen wijst op harde, leugenachtige woorden (vs.4). Pijlen worden in de Bijbel regelmatig met spot in verband gebracht. Een sterke parallel is te vinden in Ps.64 (vs.4,8), waar gesproken wordt over mensen, die door God worden aangevallen, op de manier zoals zij zelf anderen belagen. De toevoeging '**brandend hout van de bremstruik**' wil aangeven dat het om brandende pijlen gaat.

Ondanks het feit dat de dichter zichzelf moed heeft in gesproken door een eerdere gebedsverhoring te noemen en door te stellen dat de vijanden zullen worden gestraft, beklagt hij zichzelf.

Hij is op zoek naar vrede, maar hij is omringd door mensen die de vrede haten. Hij spreekt tot zichzelf, maar de woorden vormen een gebed.

In de Hebreeuwse tekst van vers 5 worden de plaatsnamen Mesech en Kedar, genoemd. Mesech is een volk dat in Turkije leefde, ten noorden van Israël terwijl Kedar een nomadische herdersstam is, die in de Arabische woestijn leefde, ten zuidoosten van Israël. De dichter kan onmogelijk bedoeld hebben dat hij op beide plaatsen tegelijk was. Hij geeft door twee heidense volken te noemen aan, dat het leven voor hem, tussen zijn eigen volksgenoten, niet beter is dan wanneer hij ver weg, onder heidenen zou leven, vooral onder volken die als agressief bekend staan (Jes.21:16; Ezech.32:26; 38:2-4). Zijn eigen volksgenoten gedragen zich ook zo, zoals uit het slot van de psalm blijkt. Er kan uit deze woorden **niet** worden opgemaakt dat de dichter in ballingschap leefde, maar er kan **ook niet** worden geconcludeerd dat hij zich in Israël bevond. Het woordgebruik toont de wanhoop van de dichter **en** geven een tijdelijke situatie aan.

Zelfs als de dichter zich in eigen land bevond, en eigenaar van een permanente woning was, voelde hij zich niet thuis onder zijn tijdgenoten. Zijn ervaring niet werkelijk thuis te zijn, heeft alles te maken met de houding van hen die zijn burens zijn. Hij leeft al veel te lang onder hen die de vrede haten (vs.6). De dichter wil niets anders dan vrede, maar zodra hij zijn mond open doet, ontmoet hij strijd. Het zijn geen vijandelijke legermachten die de oorlog met hem aangaan, maar de mensen om hem heen met woorden van geweld en leugen. De dichter heeft zijn best gedaan om tot vrede te komen, maar hij heeft geen succes gehad. Nu kan alleen de HERE de vrede bewerken. Het woord is aan Hem.

De dichter worstelt met zijn situatie. Hij ervaart zijn leven als een leven onder heidenen die hem bespotten en bedreigen. Eerder heeft hij ervaren dat de HERE verlossing schonk door zijn gebed te verhoren. Hij spreekt zichzelf moed in, beklagt zich, en impliciet richt hij zich met die woorden ook tot God. Het kan niet anders of de HERE zal daarbij tegen de vijanden van de dichter moeten optreden. De dichter neemt het heft **niet** zelf in handen, zelfs niet nu hij de weg van de vrede, de weg van het gesprek, tevergeefs heeft bewandeld. Nu moet hij opnieuw wachten op een verhoring van zijn nieuwe gebed.

Door zijn open einde past Ps.120 goed aan het begin van de bedevaartslie-
deren. Ook de samenhang met Ps.119 mag worden verondersteld. Juist van-
wege de rijkdom van de Thora gaat de pelgrim op reis om in de tempel, de
HERE te dienen. Ps.135 sluit bij deze liederen aan door in te gaan op hen die
in de tempel werkzaam zijn, in het bijzonder op hun taak om de HERE te lo-
ven.

De bedevaartslie-deren hebben **ook** betrekking op de eschatologische verga-
dering van Israël uit de volken, zoals in diverse profetische Bijbelboeken staat
beschreven.

We gaan verder met Ps.121

Psalm 121 vers 1 en 2: **Een bedevaartslied. Ik kijk omhoog naar de ber-
gen. Waarvandaan kan ik hulp verwachten? De HERE helpt mij. Hij heeft
immers de hemel en de aarde gemaakt?**

Oorspronkelijk kan Ps.121 een tweespraak zijn geweest tussen een koning,
die de vraag van vers 1 en 2 heeft gesteld **en** een minister of profeet, die het
uitgebreide antwoord heeft gegeven. Maar, het is ook goed mogelijk dat de
dichter zelf het antwoord geeft, omdat vers 3 met 'Hij' begint **en** niet de naam
van de HERE noemt. Ps.121 sluit aan bij de zegenbede van Num.6 (vs.24-
27) en is mogelijk zelfs een uiteenzetting van de eerste paar woorden.

Het is mogelijk dat Ps.121 op weg naar Jeruzalem werd gezongen, maar het
is ook denkbaar dat de pelgrim zichzelf toezingt, als hij weer op weg gaat naar
huis. Het lied bestaat uit twee delen. Het begint met een vraag, door de pel-
grim gesteld, die direct beantwoord wordt (vs.1-2). Het antwoord is inhoudelijk
wel sterk, maar de pelgrim lijkt innerlijk nog niet volledig overtuigd. De om-
standers zingen hem moed in. Ze bevestigen dat hij op de HERE vertrouwen
kan, Hij zal hem bewaren (vs.3-8).

De dichter beseft welke gevaren er zijn. De heuvels zijn een ideale schuil-
plaats en uitvalsbasis voor roofzuchtige benden. De reis van een pelgrim is
lang en vol gevaren. Ook al is de reis naar Jeruzalem **of** naar huis nog lang,
en boezemen de heuvels angst in, is er mogelijk onzekerheid over de reis. Het
gaat in Ps.121 niet om de angstige vraag, maar om het antwoord. De dichter

is zich bewust van het feit dat hij hulp nodig heeft in de dreigende gevaren. Het antwoord dat hij zelf geeft, lijkt vol vertrouwen, maar kan ook bedoeld zijn om zichzelf aan te moedigen. Hij belijdt dat de HERE de hemel en de aarde heeft gemaakt. Juist omdat de HERE de wereld en de heuvels, waar de reis doorheen gaat, heeft gemaakt, is het zinvol om Hem te vragen om hulp. Psalm 121 vers 3 t/m 8: **Hij zal voorkomen dat u valt, want Hij is uw beschermer en slaapt nooit. Werkelijk, de beschermer van het volk Israël slaapt nooit! De HERE is uw beschermer. Zoals uw schaduw u nooit verlaat, blijft ook Hij altijd bij u. Overdag zal de zon u geen kwaad doen, 's nachts de maan niet. Altijd is Hij bij u. De HERE beschermt u tegen elk kwaad, Hij beschermt uw leven. De HERE beschermt u, waar u ook gaat. Niet alleen vandaag, maar altijd, tot in eeuwigheid.** Die reis is wel moeilijk en gevaarlijk, maar er is één die bewaart! Deze Bewaarder laat niet toe dat de pelgrim onderweg zal struikelen. Gedurende de hele reis zal de HERE als een persoonlijke lijfwacht beschermend aanwezig zijn.

Deze lijfwacht zal niet sluimeren of slapen, maar zal alert blijven. Daar komt nog bij dat Hij niet alleen de bewaarder van de dichter is, maar van heel Israël. In vers 5 wordt het beeld van bescherming ingevuld door de schaduw. De HERE zorgt voor schaduw. De schaduw is hier het beeld van bescherming. In letterlijke zin beschermt schaduw tegen de kracht van de zon.

De HERE beschermt Zijn volk tegen alle mogelijke gevaren op alle tijdstippen. De HERE zal de pelgrim voor alle kwaad bewaren. Zowel bij het weggaan als bij het terugkomen, is het de HERE die bewaart. Daarbij is de bescherming tegen alle kwaad voor altijd, zolang als de pelgrim **en** het volk zullen bestaan (vs.8). Zo blijkt dat, ondanks de gevaren van de toekomst, de hulp van de HERE bescherming zal bieden in iedere situatie **en** op elk moment.

Drie maal per jaar vertrokken pelgrims vanuit het gehele land naar het heiligdom in Jeruzalem (Deutr.16). Aan het begin van een reis kon de aanblik van de heuvels de pelgrims de moed ontnemen, want de reis was voor velen lang **en** de heuvels waren vol gevaren. Ps.121 stelt dat de HERE de pelgrims en zijn volk voor al die gevaren bewaart. Het vormt een voorproefje **of** is de naklank van de priesterzegen (Num.6:24-27), die in de tempel wordt of is uitgesproken.

Kregen gelovigen nooit een zonnesteek of werden zij nooit overvallen door bandieten? De pelgrim mocht vertrouwen dat alles onder Gods leiding en zorg viel (Ps.33:18). Ps.121 roept op tot vertrouwen in de HERE. De psalm benadrukt de trouw van God **en** benoemt geen menselijke ervaringen (ook Ps.91).

We gaan verder met Psalm 122

Ps.122 is **een bedevaartslied van David**. Het is een lied van de enkeling, die te midden van een menigte en soms samen (vs.2) zijn lied zingt.

Op één punt spreekt hij de omstanders aan, namelijk om te bidden voor de vrede van Jeruzalem (vs.6). Het is een lied voor Sion, of beter Jeruzalem, aangezien het woord Sion niet wordt genoemd. Ps.122 bezingt de pracht van de stad waar niet alleen de koning van Israël troont, maar ook de hemelse machthebber, de HERE. Net als in vele andere liederen voor Sion sluit dit lied af met een gebiedende wijs.

Psalm 122 vers 1 t/m 5: **Wat was ik blij toen men mij voorstelde samen naar het huis van de HERE te gaan. Jeruzalem, wij staan in uw poorten. Jeruzalem is een goedgebouwde stad, waar de stammen van het volk naartoe gaan. Alle stammen die bij de HERE horen. Het is een voorschrift voor het volk de HERE te prijzen. Want in Jeruzalem wordt rechtgesproken en het huis van David is er gevestigd.**

Het was voor de Israëlieten een opdracht om bij de drie grote feesten (Pesach, Wekenfeest en Loofhuttenfeest) naar Jeruzalem te komen en de feesten in en rond de tempel te vieren. Maar het zal ongetwijfeld een enorme onderneming geweest zijn om die reis ook daadwerkelijk te maken. Elkana ging met zijn vrouwen maar 1x per jaar naar het heiligdom, toen nog in Silo (1Sam.1). De dichter wordt overweldigd door de indrukken van de stad en dat klinkt in deze psalm door. Nu hij door de poorten is binnengegaan, heeft hij Jeruzalem bereikt. De vrede van de stad heeft alles te maken met de situatie van zijn bewoners. Zij die begaan zijn met de stad, zoals de dichter dat is, hebben geen echte rust als het voorwerp van hun liefde geen rust heeft. Het is ook niet vreemd dat de dichter het belang van het huis van de HERE **en** het belang van zijn vrienden naast elkaar plaatst (vs.9). Beide belangen vallen samen omdat ze met elkaar zijn verbonden.

In Ps.121 neemt Jeruzalem een centrale plaats in. Ondanks de lofzang op haar bouw, gaat het ten diepste niet om de stad zelf. De bouw van de stad verwijst naar de geestelijke Bouwmeester, die troont in de stad. In Jeruzalem staat namelijk het huis van de HERE. De vrede van de stad is verbonden met het welzijn van de gelovigen, die in een verbondsrelatie met de HERE leven. Als Jezus in ontmoeting met de Samaritaanse vrouw de vraag krijgt waar aanbeden moet worden, koppelt Hij de aanbidding los van het huis van God, los van Jeruzalem (Joh.4:20). Daarmee trekt Hij de lijn van de psalm verder door. Het gaat niet om de stad, zelfs niet om de fysieke tempel, maar om de Heer van de tempel. Hij is niet te vatten in een gebouw, maar kan overal worden aanbeden. Het was God Zelf die in een visioen aan Natan, en indirect aan David, duidelijk maakte dat Hij geen huis nodig heeft (2Sam.7). Ook Jezus verlangt naar de vrede van de stad. Hij huilt als Hij constateert dat de inwoners niet begrijpen **wat** hun vrede kan brengen.

Daarmee doelt Hij op zichzelf, de van God gezonden Messias, de Vredevorst. Maar Jeruzalem erkent hem niet als Vredevorst (Luc.19:42-44). De gevolgen voor de stad zijn groot, maar achter de verwoesting gloort nieuwe hoop (Luc.21:24).

We gaan verder met Ps.123

Psalm 123 vers 1 t/m 4: Een bedevaartslied. Ik kijk omhoog naar mijn God, die in de hemel woont. Zoals knechten wachten op het bevel van hun meester en een dienstmeisje wacht op het teken van haar meesteres, richten wij onze ogen op de HERE, onze God, en verwachten van Hem genade. Geeft U ons genade, HERE, en helpt U ons. Want wij hebben al te veel minachting ontmoet. Wij werden overladen met spot van ongelo- vigen en trotse mensen hebben ons met minachting behandeld. Meer kunnen wij niet verdragen.

Ps.123 spreekt over verdrukking die het menselijke draagvermogen te boven gaat. Gelovigen die te midden van goddeloosheid leven, worden geconfron- teerd met onrechtmatige bespottling en verachting. De situatie is dusdanig dat de gelovigen geen andere uitvlucht hebben dan de weg naar de HERE.

Hem wordt gesmeekt om genadig te zijn. De bidders zijn zich bewust van de relatie die ze met Hem hebben en vergelijken zichzelf met slaven die van hun meester afhankelijk zijn.

Ondanks het grote vertrouwen dat de psalm uitspreekt, blijft de sfeer grimmig. Er is nog geen sprake van verlossing. Nu is het wachten op Gods reactie. Het aanhoudende gebed rekt met Zijn hulp.

In de volgende uitzending lezen we Ps.124 t/m 131.